

**NORSKE
LAKSEELVER**

Organisasjon for fiskerettshavere i

Postadresse: Postboks 9354 Grønland
N-0135 Oslo
Kontoradresse: Schweigaardsgate 34 C, Oslo
Telefon: 2205 4870/ 45 02 16 37
E-post: post@lakseelver.no
Org nr: 971281693
Bankgiro: 8101 05 37886
Internett: www.lakseelver.no

Nærings- og Fiskeridepartementet
Postboks 8090 Dep,
0032 Oslo

deres ref; 13/835

vår ref; 0414

Oslo; 13.01 2014

Høringsuttalelse vedr. Akvakultur: Høring av forslag om videreutvikling av produksjonsbegrensningssystemet (MTB)

Sammendrag

Norske Lakseelver mener man må fortsette med dagens MTB-ordning, 0-alternativet. Det er flere grunner til dette:

- En rullerende gjennomsnittlig MTB har konsekvenser utover de tilsiktede markedstilpasningene, ved å kunne ha effekt på både total produksjonskapasitet og lakselusbelastning på villfisk.
- Oppdrettsaktørens uenighet om egnetheten til en rullerende MTB, viser at en ny ordning verken er en spesielt påkrevet eller genial løsning det haster å få på plass.
- Tidligere rapporter fra Arealutvalget og Riksrevisjonen viser at det er behov for omfattende endringer av norsk havbruksforvaltning. En endring av produksjonsbegrensningssystemet bør utsettes inntil man har konkrete planer for en mer grunnleggende strukturendring av norsk oppdrettsindustri.

Innledning

Norske Lakseelver har forståelse for at mange ønsker seg en mer fleksibel og markedstilpasset produksjonsbegrensning enn dagens MTB-ordning. Vi ser at en rullerende gjennomsnitts-MTB kan være et tiltak som har denne effekten. Samtidig viser utredningene at dette tiltaket vil ha effekt også på produksjonsvolumet og miljøavtrykket til næringen. En eventuell omlegging av MTB-regimet kan altså ikke vurderes som et isolert markedstilpasningstiltak. Dette skaper visse utfordringer i en tid der norsk oppdrettsindustri står ved et veiskille. Bak seg har industrien 4 tiår med utvikling fra lokal eksperimentell attåttnæring til veletablert internasjonal storindustri. Gjennom konsolideringer de siste ti årene er det etablert en eierstruktur som er rigget for de neste tiårene. Gjennom en voldsom produksjonsvekst på 40 % de siste 4 årene har man utnyttet gjeldene produksjonskapasitet tilnærmet fullt ut. Samtidig har veksten hatt så store konsekvenser for bestander av vill laksefisk at Riksrevisjonen i 2012 stilte spørsmål veksten har vært i tråd med Stortingets forutsetninger om en bærekraftig vekst.

Slik blant annet det såkalte Arealutvalget påpekte i 2011, og Teknologirådet påpekte i 2012, er det sannsynlig at ønsket om fortsatt vekst betinger en helt ny tilnærming til teknologi, driftstruktur og forvaltning. Dette gjenspeiles i *Stortingsmelding 22, (2012–2013), Verdens fremste sjømatnasjon*. Regjeringens uttrykte ønske om fortsatt oppdrettsvekst og samtidig reduksjon av oppdrettsindustriens miljøavtrykk, tilsier at en omfattende gjennomgang av hele produksjonsstrukturen må gjøres. En ny ordning for produksjonsbegrensning vil bare være én av mange nødvendige endringer. Det er sannsynlig at alle er tjent med at disse gjennomføres etter en overordnet og gjennomtenkt plan.

Utsiktede effekter av ny ordning

Basert på rapporten fra arbeidsgruppen departementet nedsatte for å gi innspill til en videreutvikling av MTB-systemet, har departementet sett at en ny MTB-ordning kan være kapasitetsdrivende. Det ble derfor lagt som forutsetning for tilleggsutredningene (Sintef/Kontali analyse) at en ny ordning ikke skal medføre potensielt økt produksjon. I tillegg fikk sistnevnte også i oppdrag å vurdere evt. samfunnsøkonomiske og miljømessige konsekvenser av en ny ordning.

Tilleggsutredningen bekrefter antakelsen om at en rullerende MTB kan være kapasitetsdrivende. Dette er naturlig nok vanskelig å forutsi i detalj, men 5 % økning er angitt som øvre sannsynlige nivå. Utredningen viser at biomasseendringen på forsommeren vil være så små at konsekvensen for lakselusbelastningen på utvandrende smolt vil være liten. Derimot utelukkes ikke en negativ effekt på sjørret/sjørøye-bestandene som beiter i fjordene på sensommer/høst. Det er viktig å se denne potensielle effekten i lys av Havforskningsinstituttets seneste overvåkingsrapport om lakselussituasjonen for villfisk langs norskekysten. Her poengteres en forverring av situasjonen for spesielt sjørret, i store deler av landet. Dette bør vektlegges ved vurdering av en evt. ny MTB-ordning.

De sannsynliggjorte utsiktede effektene av en ny ordning tilsier at man bør vente med å endre MTB-systemet inntil lakselussituasjonen er under kontroll. Den raske teknologiske utviklingen gjør at det kan forventes en snarlig endring i måten man bekjemper lakselus på i Norge.

Teknologiske endringer

Gjennom utlysningen av 45 nye oppdrettskonsesjoner som skal gis til aktører med nye teknologiske og driftsmessige løsninger for å redusere både rømmingsproblem og luseproblem, har myndighetene stimulert til en teknologiutvikling som er interessant. Samtidig har leverandørindustrien til havbruksnæringen drevet en teknologisk utvikling som ikke minst har gitt mange spennende resultater med lukkede anleggskonsepser. Flere av disse er nå i en kommersiell startfase og i løpet av 2014/15 vil vi få mange resultater av kommersiell produksjon i slike anlegg. Disse erfaringene, samt erfaringene som vil komme når produksjonen starter ved de grønne konsesjonene som nå skal tildeles, gjør at en endring av MTB-ordningen nå kan være forhastet. Om få år kan vi se konturene av en helt ny produksjonsmåte i Norge, der ny teknologi og nye driftsrutiner visker ut det skillet vi dag har mellom settefiskproduksjon og matfiskproduksjon. Både produksjonstid i sjø og gjennomsnittsstørrelsen på fisken i sjøfasen kan endres svært mye, og stille helt andre krav til produksjonsbegrensning enn det en rullerende MTB-ordning lagt på dagens nivå muliggjør. Samtidig viser flere utredningsarbeider de siste årene at det er nødvendig med en omfattende omstrukturering av hele havbruksforvaltningen.

Forvaltningsendringer

Behovet for omfattende forvaltningsendringer er synliggjort flere sentrale rapporter de siste årene.

Vi tenker på:

- Arealutvalgets rapport fra 2011
- Riksrevisjonens rapport fra 2012
- Regjeringens sjømatmelding fra 2013

Vesentlige momenter i de to førstnevnte rapportene var manglende bærekraft ved dagens produksjonsregime, og behovet for en restrukturert og helhetlig forvaltning. Ikke minst forslo Arealutvalget 25 samvirkende tiltak. Utviklingen i norsk oppdrettsindustri har i altfor stor grad vært preget av stadige flikkinger på regelverk og retningslinjer, der en grundig og velfundert omlegging ville vært riktigere. En isolert omlegging av MTB-regimet, med mulige følger for både produksjonsvolum og miljø, vil således føye seg inn i rekken av frittstående tiltak som ikke er basert på en samtidig helhetsvurdering. Dette anbefales ikke.

Alternative produksjonsbegrensende ordninger

Når kursen og strategien for de neste tiårene er lagt vil man kunne ende opp med behov for en produksjonsbegrensning som ikke er styrt av biomasse. Norske Lakseelver har tidligere foreslått at produksjonstillatelser for matfisk gis som et antallsbegrenset maksimalt tillatt årlig smoltutsett (MTU) til erstatning for dagens MTB. Vi tror dette er nødvendig for å redusere rømming og annet svinn. For beregning av størrelsen på en MTU kan man ta utgangspunkt i en gjennomsnittlig produksjonsmengde og gjennomsnittlig slaktevekt fra en vanlig konsesjon i dag (780 tonn MTB). Man beregner hvilket smoltantall dette tilsvarer, og gir et tillegg for akseptabelt svinn. Et enkelt regneeksempel: 1 konsesjon med 780 tonn MTB tilvarer en årsproduksjon på om lag ca 1100 tonn årsproduksjon. Dette igjen tilsvarer 220.000 fisk på 5 kg. Hvis 5 % svinn regnes som akseptabelt, skulle dette gi en MTU på 231.000 smolt. (NB! Dette er ment som et regneeksempel og ikke som et innspill til endelig størrelse på et MTU.). Det ligger som en forutsetning at fisk som tapes ikke kan erstattes av nytt utsett samme år (generasjon)

Vi mener overgang til MTU vil gi flere gevinster:

- Gode oppdrettere vil kunne hente ut en gevinst gjennom lavere svinntall enn det som legges til grunn i beregningen.
- Oppdretter kan fritt planlegge produksjonen uten redsel for å overskride MTB
- Kravene til smoltkvaliteten vil øke fordi færre vil ta sjansen på å sette ut fisk av tvilsom kvalitet. Dette vil føre til redusert smoltdødelighet.
- Dagens produksjon med 20 % svinn (ca 50 millioner individer årlig!) kan ikke karakteriseres som verken bærekraftig eller dyreetisk akseptabelt (Ref. både Arealutvalget og Riksrevisjonen). Den meget sannsynlige svinnreduksjonen man vil få ved overgang til MTU, vil kunne endre dette vesentlig.
- Oppdretterens ansvar for enkeltfisk vil øke betydelig fordi tapt fisk ikke kan erstattes gjennom nytt utsett. Dette medfører at tap av en smolt vil ses på som tapt slaktefisk i en annen grad enn i dag, da tapt smolt kan erstattes og tapet bare utgjøres av den reelle smoltverdien.
- Systemet krever individmerking av all fisk for å sikre at det er samsvar mellom den fisken som settes i sjøen og den fisken som havner på slaktebordet.

Et MTU-system vil teoretisk kunne ha enda større effekt på produksjonsvolumet som en rullerende MTB. Eksempelvis om gjennomsnittlig slaktestørrelse økes til 6 kg så vil produksjonsvolumet øke med 20 %. Det er imidlertid mye som taler for at dagens slaktevekt på ca 5 kg er et resultat av markedskrav og produksjonsoptimalisering. Det er derfor ikke gitt at oppdrettsselskapene vil finne

det formålstjenlig å ha fisken lenger i sjøen for å hente ut et større produksjonsvolum. Maksimal oppholdstid i sjø kan dessuten spesifiseres som et tilleggskrav. En endring til en antallsbasert produksjonsbegrensning må selvsagt underlegges en tilsvarende analyse av både markedsmessige, samfunnsmessige og miljømessige konsekvenser som den som er gjennomført for rullerende MTB.

Konklusjon

Vi har pekt på at utredningene har vist at en rullerende MTB-ordning vil kunne ha utilsiktede effekter både på produksjonsvolumet og lakseluspåvirkningen på villfisk. Hvilket også departementet er klar over. Både Arealutvalget og Riksrevisjonen har pekt på behovet for en gjennomgripende endring av havbruksforvaltningen for å sikre ønsket vekst, samtidig som hensynet til miljø, i særdeleshet ville laksefisk. Dagens MTB-regime er blant mange strukturelle ordninger som kan stå for fall når dette planlegges. Vi har nevnt at en antallsbegrenset produksjonsbegrensning kan være ett alternativ, men det kan finnes flere. Vi anbefaler at dagens MTB-ordning opprettholdes inntil man en konkret plan for operasjonalisering av fremtidens oppdrettsstrategi klar.

Med vennlig hilsen

Torfinn Evensen
Generalsekretær
Norske lakseelver

Erik Sterud
fagsjef
Norske Lakseelver